

Dzērāju atskurbšanu apmaksā sabiedrība

No Aizkraukles novada nogādā atskurbtuvē galvaspilsētā

Šī gada janvārī spēkā stājās Pašvaldību likuma punkts, kas nosaka, ka viena no pašvaldības noteiktajam autonomajām funkcijām ir nodrošināt atskurbsnās pakalpojumu pieejamību. Līdz šim tā bija brīvprātīgā vietējās varas funkcija. Aizkrakus novadā dzērājus atskurbšanai nogādā galvaspilsētā — vidēji vienu līdz trīs personas ik mēnesi tur piespielē kārtā nogādā atskurbt. Tie ir ekstrēmākie gadījumi. Ja pakalpojums būtu pieejams tuvāk vai uz vietas, klientu būtu vairāk.

**GINTA GRINCĒVIČĀ,
ARTIS DRĒZINŠ**

Kā atskurbtuves nonāca līdz pašvaldībām

Latvijas valstij atgūstot neatkarību, atskurbituvju problēmas, protams, ne tuvu nebija galvenais risināmais jautājums, tācu civilizētū kārtību ieviest vajadzēja. Atstāt ie-priekšo kārtību, kad milicija ar to tika galā pēc saviem iestiekumiem, visbiežāk iemētot apskurbušo personu kamērā aiz rēstēm izgulēties — nereti līdzās par noziegumiem aizturētiem —, vairs nsti nebija labi.

Tā nu 1991. gadā Augstākā Padome uzdeva valdībai noteikt kārtību un termiņus, kādos veselības aizsardzības iestādēm nododama

Kādai jābūt atskurbtuvei?

- ◆ Ministru kabineta noteikumi "Higiēnas prasības personu atskurbiņāšanas pakalpojuma sniegsānai" noteiktas prasības atskurbtuvēs telpu iekārtojumam un aprīkojumam.
 - ◆ Jābūt uzmēšanas telpai, atskurbināšanas telpām viršējiem un sievietēm atsevišķi, dušas telpai un tualetes telpai, telpai vai vietai uzkopšanas inventāra, dezinfekcijas un tirišanas līdzekļu uzglabāšanai, telpai personālam.
 - ◆ Atskurbināšanas telpas iekārtojumam jābūt tādam, lai nodrošinātu atskurbināšanai ievietotās personas drošību un būtu iespēja novērot to atskurbināšanas telpā (durvis ierikoti skatāmloždžini, telpā ierīkota videonovērošana vai tā ir atvērta).
 - ◆ Katra atskurbtuvēs telpa un tās aprīkojums jāuztur tīrs un darba kārtībā. Atskurbtuvēs telpu sienu un grīdu apdarei vajag izmantot viegli tiramus un dezinfīcējamus materiālus. Atskurbtuvēs telpu gridas seguma mitrā uzkopšana jāveic atbilstoši nepieciešamībai, bet ne retāk kā reizi dienā, lietot magzāšanas līdzekļus.
 - ◆ Matracis un spilvens ir jāpārvelk ar ūdensnecaurlaidīga materiāla pārvalku. Tos magzāt un dezinfīcē atbilstoši nepieciešamībai, bet ne retāk kā pēc katras klienta izrakstīšanas.
 - ◆ Ja atskurbināšanas pakalpojumu nodrošināšanā izmanto dvieli, gultas veļu vai segu, tā jāmazgā atbilstoši nepieciešamībai, bet ne retāk kā pēc klienta izrakstīšanas. Ja divelis, gultas veļa vai sega ir piesārnota ar asinīm vai citiem bioloģiskiem šķidrumiem, tā jāmazgā ar dezinfīcējošiem magzāšanas līdzekļiem.
 - ◆ Gaisa temperatūrai atskurbināšanas telpās, dušas telpās, tualetes telpās un personāla telpās jābūt $18\text{--}25^{\circ}\text{C}$, bet gaiteņos, kāpnu telpās un saimniecības telpās — ne zemāk par 18°C . Gaisa apmaiņa telpās jānodrošina, tās regulāri vēdinot vai izmantojot gaisa kondicionēšanas vai ventilācijas iekārtas.

funkcija — alkoholiķu, toksikomānu un narkomānu atskurbināšanai. Praksē gan tas tik rati nesekmējās, jo vajadzēja naudu telpu iekārtotai un personālam. Slimīcas nebija, ja sajūsmā par cilvēkiem, kas mēdz uzzvesties arī agresīvi, tāpēc šo funkciju neuzņemās vai mēģināja no tās tikt valā. Paralēli atskurbtuvju telpas turpināja uzturēt Valsts policijas ierīcī, tās izveidoja jaundibinātās pašvaldību policijas u. tml. Vairākus gadus notikušas dažādas spriņas par to, ka jāsakārto atskurbtuvju tiesiskais statuss, normatīvie akti un atbildība. 2014. gada 20. februārī vienojās, ka par atskurbtuvju pakalpojumiem atbildīgā iestāde priekšlikumu sagatavošanai turpmākai rīcībai atskurbsānas pa kalpojumu sniegšanai ir Vides ministrijas sardzības un reģionālās attīstības ministrija, caur kuru no valsts budžeta programmas "Lidzekļi nepārdēzētiem gadījumiem" pašvaldībām kā lidzfinansējums par katru atskurbsānas telpā ievietotu perso- nu būtu samaksājami 15 euro. Tas tika ievērots līdz pat pagājušā gadam beigām. Ja konkrēta pašvaldība ar atskurbināšanu nemaršobojās, tā slē- dējumus ar citu pašvaldību.

Valsts kontrole revīzija 2018. gadā konstatēja, ka no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem" naudu tērēt par atskurbināšanu nedrīkst, jo nav atlīstoša regulējuma, atlīgīgās institūcijas, pakalpojums netiek nodrošināts vie-

JĒKABPILS ATSKURBTUVES TELPĀS ir dermatīna matraču uz grīdas. Krēsls un galds ir tikai uzaugumiem. Lai kontrolētu, kas notiek atskurbšanas telpās, tajās ir izvietotas video novērošanas kameras. Tājās notiekos uzaugs redzatorā.

pensācija — 15 eiro — nav pamatota ar aprēķiniem.

Velāk VARAM piedāvāja, ka no 2024. gada 1. janvāra nauda no budžeta pašvaldībām vairs nav dodama un tām pašām ir pienākums par savu naudu nodrošināt atskurbināšanas pakalpojumu pieejamību. VARAM priekšlikums, kas daļu no akcīzes nodokļa iepēnumiem no alkohola tirdzniecības varētu novirzīt pašvaldībām atskurbināšanas izdevumiem, netika atbalstīts, tā ka tie tagad sedzāmi tikai no pašvaldību budžeta. Tomēr ministrija uskata, ka valstij ari turpmāk vajadzētu sajā jomā atbalstīt pašvaldības. Bet pagādā par to nekādas skaidribas nav.

Izmanto ārpakalpojumu

Savulaik Valsts policijas Aizkraukles policijas iecirkni bija tā saucamā atskurbtuve. Leons Līdums, Aizkraukles novada domes priekšsēdētājs, atminas, ka valsts ar atskurbināšanas pakalpojumu nodrošināšanu saistītā izmaksas vēlējās pārliecību uz pašvaldības plecieni. Tas ari bija pastāvošās sistēmas bei- gū sākums. No valsts puses sava darba efektivizāciju varot saprast, taču pienākumu uzlikšana pašvaldībai nerisina problēmu. Iestenot jaunās likuma prasības pašvaldības var, ie- kārtojot atskurbtuvēs vai nodroši- not atskurbināšanas pakalpojumu pieejamību citviet. "Ar janvāri atskurbināšanas pakalpojumu nodrošināšanu pašvaldībar ir obligāta funkcija. Prasību izpildei finansē- jums netika piešķirts, mēs to risinā- nāk ekonomiski vispieejamākajā variāntā. Īpašu entuziasmu neizrā- dijām, jo saprotam, lai izveidotu savu, vietejot atskurbtuvē, nepiecie- šami milzu līdzelķi. Nešķiet pareizi uz nodokļu maksātāju rēķina ieguldīties izklaidīgās dzīves piekopēju labā," skaidro priekšsēdētājs. Taupot pašvaldības līdzekļus, nolemti pakal-



JĒKABPILS ATSKURBTUVES TELPĀS ir dermatīna matraci uz girdas. Kā kontrolētu, kas notiek atskurbšanas telpās, tajās ir izvietotas videonovēzuzraugs redz datorā.

pensēcija — 15 eiro — nav pamatota ar aprēķiniem.

Vēlak VARAM piedāvāja, ka no 2024. gada 1. janvāra nauda no budžeta pašvaldībām vairs nav dodama un tām pašām ir pienākums par savu naudu nodrošināt atskurbināšanas pakalpojumu pieejamību. VARAM prieķišķumus, ka daļu no akcīzes nodokļa ienēmumiem no alkohola tirdzniecības varētu novirzīt pašvaldībām atskurbināšanas izdevumiem, netika atbalstīts, tā kā tie tagad sedzami tikai no pašvaldi-

Sabiedrībai jāsaprot, ka atskurbtuve nav soda vieta, bet nav arī ārstniecības vieta. Tā ir palīdzības vieta tiem, kas nokļuvuši bezpalīdzības stāvoklī. Ik gadu daži cilvēki pie mums arī nonāmirst...

ULDIS LĪKOPS
LATVIJAS SARKANĀ KRUSTA
GENERALĒ LEKKRETĀRS

**Izgulēšanās maksā
22 eiro**

Aizkraukles novadā situācija ir salīdzinoši mieriga. Vidēji mēnesī atskurbīnāšanas pakalpojumi nepieciešami vienam līdz trīs cilvēkiem. Latvijā ir vairākas iestādes, kas piedāvā šo pakalpojumu, Aizkraukles novada pašvaldība izraudzības maiņām visiždevīgāko. Vienas personas diennakts uzturēšanās "Gaiziņā" Aizkraukles novada pašvaldībai izmaksas 22 euro. Personai nodrošina gultas vietu (matraci), vienu ēdienu reizi, visu nepieciešamo personīgai higiēnai, piekljuvi sanitārīgēniķim kājām telpām. Tāpat uz vietas ir uzraudzis un medicīnas darbinieks, tiek nodrošināta personas veselības stāvokļa novērtēšana un novērošana. Nodrošināta viena drošība un personīgo mantu uzglabāšana. Prieķi
līdzīgiem ierīcēm, kā arī vārītā

sedējta pienītēja, ka pārdesmit eiro nav vienīgais ieguldījums: "Jāņem vērā, ka, vedot personu uz atskurbitvi, no citu pienākumi veikšanas tiek atrauta policijas ekipāžā.

Personaii sastāda administratīvo protokolu par sabiedriskās kārtības pārkāpumu, tam ir nozīme gadījumos, kad tā ir maksātspējīga perso-

moš, kas ir L. Matkase pēc jaunā, tad līdzekļus ar atskurbuvi varētu atgūt. Visbiežāk gan tie ir cilvēki, kas iztieku no pabalstiem vai pen-sijas. Man šķiet, ka pareizākais būtu, ja visi izdevumi, kas rodas, vedot uz atskurbuvi, tostarp, policijas auto-transporta izmantošāna, patērēta degtiņa, policistu darba stundas un sniegtā uzaudzība, būtu jāat-maksā. Vismaz uz to vajadzētu vir-zities," teic L. Lidums.

→ 7. lpp.

→ 6. lpp.
Mājas jātieki paša spēkiem

Atskurbināšanas pakalpojumu obligāta nodrošināšana pašvaldībai ir papildu nasta. Tā prasīte ne tikai finansiālu ieguldījumu, bet arī citus resursus. "No vienas puses, pārņem dūsmas, ka izlaidīgiem ļaudim tiek pievērsta tik liela uzmanība. Labprātā šos līdzekļus novirzītu senioriem vai jaunatnei, bet saprotam, ka tam, kā sabiedrība ir tāda, kāda ir. Eksiste arī šādi pārstāvji, ar kuriem jātieki galā, lai saglabātu kārtību un drošību sabiedrībā. Braucienam uz atskurbtuvu ir arī pārmācoši audzinotās raksturs — iespējas nokļūt atpakaļ mājas personai jāmeklē pašai, atpakaļnogādāšanas serviss netiek piedāvāts. Tā ir vija paša problēma, kurai jāmeklē risinājums," teic priekšsēdētājs. Atskurbtuvēs izveide no vada teritorijā pārredzamā nākotnē nav prioritāte, tā būtu finanšu līdzekļu neracionāla izmantošana. Lielāko daļu summas par atskurbtuvēs izmantošanas pakalpojumiem pašvaldība atgūst no valsts budžeta programmās "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem". Tieks kompensiēti izdevumi, kas radušies iepriekšējā gādā, sniedzot atskurbināšanas pakalpojumiem dienmaksas režīmā personām, kuras alkohola reibumā ir bezpalidzīgas, par katu atskurbināšanas telpā ievietoto personu piešķirot līdz 15 eiro.

Ja persona, kas ir alkohola, nar-kotisko, psihotropo vai toksisko vie-lī ietekmē, spēj sevi identificēt un nosaukt adresi, viņu vairumā gadījumā nogādā dzīvesvietā. Uz at-skurbtuvēm nākas vest gadījumus, kad mājas adresi cilvēks nespēj nosaukt vai priekšā ir ģimenes locekļi, kas radinieku šādu stāvokli pār sīksejni laist nevēlas, kā arī agresīvas perso-nas.

Vislielākais plots algas dienā

Aizkraukles novada pašvaldības policijai visbiežāk nākas reagēt uz izsaukumiem, kuru rūpju avots ir personas tieši alkohola reibumā. Ar šādu personu mānas sastaptes praktiski katru dienu, vispēsātinā-tākie un darba pilnākie ir pensiju un pabalstu izmaksu datumi. Vasa-rā motivācijai iedzert kalpo pat labi laikapstāklī, nereti pašvaldības policiisti vienā dienā saņem vairākus izsaukumus par vienu un to pašu personu — vairākkārt nogādā viņu mājās, bet viņš pēc laika atkal ir ie-lās. "Pirmsāk, ko mēs aicinām — nelietot alkoholu sabiedrīkā vietā. Noformējam protokolu un lūdzam doties prom. Ir gadījumi, kad nākas trenkāt no viena soliņa uz otru. Ja persona nevar paitet, bet citādi iz-skata labi, vedam mājās. Ja ir aiz-domas, ka kaut kas varētu nebūt kārtībā ar veselību, saucam neatlie-kamo medicinisko palidzību. Ja per-so-namājas, uzvedas neadekvāti un agresīvi, vedam prom uz atskurbi-nāšanas testādi," stāsta Anita Ozola,



RĪGA DZĒRĀJUS nogādā Latvijas Sarkanā Krusta sociālajā centrā "Gaiziņš" pie Centrāltirgus. Tur nonāk klienti arī no Aizkraukles novada.

nākas saukt neatliekamo medici-nisko palidzību, ir nācīes veikt at-dzīvināšanas pasākumus, iekļaujot sirds masāžu. Tāpat bieži nākas saukt arī policiju — klienti reibumā klūst agresīvi," stāsta iestādes vadī-tāja.

Centrs ir atvērta tipa, kad perso-na dzērumu vai citu vielu radito reibumu ir izgulejusi, viņa var doties mājās. Kādam līdz skaidribai pieteik ar četrām stundām, citi nogūl pusi diennakts. Došanās un no-kļūšana mājās nereti mēdz būt atse-višķs piedzīvojums. Cilvēku risinā-jumi mežā būt dažādi — kāds aiz-nemas naudu atpakaļcelam, cits mek-lē mazu haltūru, lai nopelnītu sa-biedriskā transporta biļetei mājup, cits rod radošāku pieejumu.

Kopš likuma par atskurbināša-nas pakalpojumu pieejamības no-drošināšanu stāšanās spēkā pagājis pusgads. I. Luste stāsta, ka jau lai-kus pašvaldības aktivizējās un no-slēdza līgumu ar sociālo centru par šī pakalpojuma nodrošināšanu.

Balstoties uz datiem no pašvaldi-bām, kas šos pakalpojumus izman-tojā iau ilgāku laiku, viņa secina, ka izmaiņas apjomos, kam šīs pakal-pojums nepieciešams, nav.

Jēkabpilī atvērta pilnīgi jauna

Šogad aprīlī pavisam jauna at-skurbtuve darbu sāka Jēkabpili. Tā atrodas Jēkabpils reģionālās slimini-cas teritorijā telpās, kurās agrāk at-rādās. Neatliekamās medicīniskās palidzības dienesta Jēkabpils brigā-žu atbalsta centrs. Remonts izmaks-sais vairāk nekā 160 tūkstošus euro.

Atskurbtuvēs telpas ir kā dzīvoklis, tikai bez mebelēm, ir tikai dermati-na matrāči uz grīdas. Krēsls un galds ir tikai uzraudzījumi, kuri ir četri un strādā maiņas visu diennakti.

Viņu pienākums ir pieņemt klientus un viņus uzraudzīt. Ja nepiecie-

šama medīja palidzība, tai tiekot izsaukts no turpat līdzās esošās slimīnīcas. Klients jebkurā bridi var do-

ties projām. Lai kontrolētu, kas no tiek atskurbānas telpās, tajās ir iz-

vietaotas videoovērošanas kame-

ras. Tājās notiekoso uzraugs redz-

datorā. Divās telpās vienlaikus var uzturēties līdz desmit klientiem.

Viena telpa ir bez logiem un slēdza-ma — ja gadās agresīvs klients. Kad

žurnālists viesojās Jēkabpils atskurbtu-vē un iemēģināja ne visai jauki

smaržojošos matrācus, tur nebija

neviena dzērāja un tajā nedēļā vis-

pār bijuši tikai četri. No 1. aprīļa līdz 15. jūnijam pakalpojumi sniegti

61 personali, no tām divām — vai-rākas reizes.

Jēkabpils novada pašvaldība ir noslēguši deleģēšanas līgumu ar Jē-kabpils reģionālo sliminnīcu par at-skurbināšanas pakalpojumu nodro-šināšanu. Par pavadīto laiku atskurbtuvē klientam izrakstā rēķinu — 77,48 eiro. Ja nesamaksas, tad to viņa vietā darī pašvaldība. Aprēķināts, ka gadā nepieciešams 350—400 klientu, lai slimnīca atskurbtuvēs dēl neciestu zaudējumus. ♦